

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi'nde

PROF. DR. M. YAŞAR KANDEMİR İLE

≈ ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ ≈

EŞ - ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKİ'L - MUSTAFÂ

— KÂDÎ İYÂZ —

122. Ders | 23.Eylül.2018, Pazar

DERS KONUSU:

2. BÖLÜM: Resûl-i Ekrem'in İnsanlar Üzerindeki Hakları

3. KISIM: Resûl-i Ekrem'e Tabi Olmanın, Sünnetine, Gösterdiği Yola Uymanın Farz Olduğu

KİTAPTAKİ YERİMİZ

Arapça Kaynak sf. 479 | Türkçe Şerh, Cilt.2 - sf. 290

Dersin Video, Ses Kayıtlarına
ve Kaynaklı Ders Notlarına

www.sifaiserif.com

adresinden veya karekodu okutarak
erişebilirsiniz.

Şifa-i Şerif Hakkında Kısa Bilgi:

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Eserin Türkçe Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt)

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Allah'ın Sevgisini Kazanmanın Yolu

Allah Teâlâ, bir başka âyet-i kerîmede ise kulları Resûlullah'a uydıkları, onun görüşlerini kendi görüşlerine ve nefislerinin arzularına tercih ettikleri takdirde onları seveceğini va'detmiş;² Peygamberinin emirlerine boyun eğdikleri, ister lehlerine, ister aleyhlerine hükümsin onun verdiği kararı kabul ettikleri takdirde sağlam bir îmana sahip olacaklarını söylemiştir.

Ünlü tâbiîn âlimi Hasan-ı Basrî'den (v. 110/728) rivâyet edildiğine göre bazı kimseler: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz Allah'ı seviyoruz." deyince şu âyet nâzil oldu: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı, engin merhamet sahibidir."³

Bu âyetin Yahudi reislerinden Kâ'b ibni'l-Eşref ve başka Yahûdiler hakkında nâzil olduğu söylenmektedir. Onlar: "Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz! Biz Allah'ı herkesten çok seviyoruz." deyince, bu âyet inmişti.

Yahudiler, "Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz!" derken, evlât babaya ne kadar yakın olursa, biz de Allah'a öyle yakınız. Bizim onu sevdiğimiz gibi o da bizi sever, iddiasında bulunuyorlardı. Şu âyetler onların bu iftirâlarını dile getirmektedir: "Yahudiler: "Üzeyir Allah'ın oğludur" dediler; Hristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Onların geveleyip durduğu bu asılsız sözler daha önceki kâfirlerin sözlerine benzemektedir. Allah kahretsin onları! Nasıl da haktan bâtıla doğru çevriliyorlar?"⁴

"Yahudiler ve Hristiyanlar "Biz Allah'ın oğulları ve sevdikleriyiz." dediler. Şöyle de: "Eğer öyleyse Allah sizi niçin günahlarınız yüzünden cezâlandırıp duruyor? Doğrusu siz de O'nun yarattığı sıradan bir insansınız. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder."¹

ووعدهم محبته تعالى في الآية الأخرى ومغفرته إذا اتبعوه ، وآثروه على أهوائهم ، وما تجنح (ب/١١٠) إليه نفوسهم؛ وأنَّ صحَّةَ إيمانهم بانقيادهم له ، ورضاهم بحكمه ، وترك الاعتراض عليه .

١١٤٩ - وَرُوي عن الحسن أن أقواماً قالوا: يا رسول الله! إنا نحب الله. فأنزل الله تعالى: ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (٤) [آل عمران: ٣١].

وَرُوي أن الآية نزلت في كعب بن الأشرف وغيره ، وأنهم قالوا: نحن أبناء الله وأحباؤه؛ ونحن أشدُّ حُباً لله؛ فأنزل الله الآية .

1. «وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ» (A'râf 7/158) buyurmuştur.

2. Bu vaad, aşağıda gelecek olan: «De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.» (Âl-i İmrân 3/31) âyet-i kerîmesidir.

3. Âl-i İmrân 3/31.

4. Tevbe 9/30.

1. Mâide 5/18.

وقال الزَّجَّاجُ: معناه إِنْ كُنْتُمْ تَحِبُّونَ اللَّهَ - إِنْ تَقْصِدُوا طَاعَتَهُ - فافعلوا ما أَمَرَكُم بِهِ؛ إِذْ مَحَبَّةُ الْعَبْدِ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ: طَاعَتُهُ لهُمَا، وَرِضَاهُ بِمَا أَمَرَ؛ وَمَحَبَّةُ اللَّهِ لَهُمْ عَفْوُهُ عَنْهُمْ، وَإِنْعَامُهُ عَلَيْهِمْ بِرَحْمَتِهِ.

وَيُقَالُ: الْحُبُّ مِنَ اللَّهِ عَصْمَةٌ وَتَوْفِيقٌ؛ وَمِنْ الْعِبَادِ طَاعَةٌ؛ كَمَا قَالَ الْقَائِلُ:
تَعْصِي الْإِلَهَ وَأَنْتَ تَظْهَرُ حُبَّهُ هَذَا لَعَمْرِي فِي الْقِيَاسِ بَدِيعُ
لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ^(١)

وَيُقَالُ: مَحَبَّةُ الْعَبْدِ لِلَّهِ تَعْظِيمُهُ لَهُ وَهَيْئَتُهُ مِنْهُ؛ وَمَحَبَّةُ اللَّهِ لَهُ رَحْمَتُهُ لَهُ،
وإِرَادَتُهُ الْجَمِيلَ لَهُ؛ وَتَكُونُ بِمَعْنَى مَدْحِهِ وَثَنَائِهِ عَلَيْهِ^(٢).

قال القُشَيْرِيُّ: فَإِذَا كَانَ بِمَعْنَى الرَّحْمَةِ وَالْإِرَادَةِ وَالْمَدْحِ كَانَ مِنْ صِفَاتِ
الذَّاتِ. وَسَيَأْتِي بَعْدُ فِي ذِكْرِ مَحَبَّةِ الْعَبْدِ غَيْرُ هَذَا بِحَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى.

1. Mâide 5/18.
2. Zeccâc diye anılan İbrâhim ibni Muhammed hakkında bilgi için bk. I, 106.
3. Bu şiirin Râbiatü'l-Adeviyye (v. 135/752) veya Abdullah ibni'l-Mübârek (v. 181/797) veya hikmetli şiirleriyle ünlü Mahmûd ibni Hasan el-Varrâk'a (v. 225/840 civarı) ait olduğu söylenmektedir.
4. Abdülkerîm el-Kuşeyrî mutasavvıf, kelâm, tefsir ve hadis âlimidir. Onun en ünlü eseri, tasavvuf tarihinin en önemli kaynaklarından biri olan ve Risâletü'l-Kuşeyrî diye anılan er-Risâle'sidir.

Arap dili ve edebiyâtı âlimi Ebû İshâk ez-Zeccâc da² (v. 311/923) şöyle demiştir: “De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız” âyetinin mânası, eğer siz gerçekten Allah’a itâat etmek istiyorsanız, o Peygamberin size emrettiklerini yapın, demektir. Çünkü kulun Allah’ı ve Resûlullah’ı sevmesi, onlara itâat etmesi ve emrettiklerinden râzı olması anlamına gelir. Allah’ın kullarını sevmesi ise, onların günahlarını bağışlaması ve kendilerine merhamet edip Cennet’ine koyması demektir.

Allah’ın, Kulunu Sevmesi Ne Demektir?

Derler ki: “Allah’ın kulunu sevmesi; onu günahlardan koruması, ibâdet ve iyilik yapmasını sağlamasıdır. Kulun Allah’ı sevmesi ise, O’na itâat etmesidir. Nitekim bir şiirde³ şöyle denmiştir:

Allah’ı sevdiğini söyler, ama O’na isyân edersin.
Yemin ederim ki, bu pek garip bir iştir.
Gerçekten seveydin, O’na itâat ederdin.
Çünkü seven sevdiğine itâat eder.

Bu konuda şöyle de denmiştir:

Kulun Allah’ı sevmesi, O’na saygı beslemesi ve O’nun yüce saltanatı karşısında ürperip çekinmesidir.

Allah’ın kulunu sevmesi ise, ona nimetlerini ikrâm etmesidir. Bunu şöyle de ifâde etmişlerdir: Allah’ın kulunu sevmesi, onu meleklerin yanında veya peygamberlerin diliyle övmesidir.

Tasavvuf, kelâm, tefsir ve hadis âlimi Abdülkerîm el-Kuşeyrî⁴ (v. 465/1072) şöyle demiştir: “Allah’ın kulunu sevmesi; kuluna merhamet etmesi, ona nimetlerini ihsân etmesi ve onu övmesi anlamında ise, bu durumda söz konusu sıfatlar Allah’ın fiilî sıfatlarından değil, zâtî sıfatlarından olur.

Kulun Allah’ı sevmesi hususunda, ileride, Allah’ın izniyle daha başka bilgiler verilecektir.

١١٥٠- حدثنا أبو إسحاق: إبراهيم بن جعفر الفقيه؛ قال: حدثنا أبو الأصْبَغ: عيسى بن سهل، وحدثنا أبو الحسن: يونس بن مغيث الفقيه بقراءتي عليه؛ قال: حدثنا حاتم بن محمد؛ قال: حدثنا أبو حفص الجُهَنِي، حدثنا أبو بكر الأَجْرِي، حدثنا إبراهيم بن موسى الجَوْزِي، حدثنا داود بن رُشَيْد، حدثنا الوليد بن مُسلم، عن ثور بن يزيد، عن خالد بن معدان، عن عبد الرحمن بن عمرو الأسلمي^(٣)، وحُجْر الكَلَاعِي، عن العِزْباض بن سارية في حديثه في موعظة النبي ﷺ أنه قال: «فعلَيْكُمْ بِسُنَّتِي (١١١/أ) وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ؛ عَصُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ؛ وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ»^(٤).

Sünnet'e Var Gücüyle Sarılmak

Ashâb-ı kirâmdan İrbâz ibni Sâriye'nin (v. 75/694) rivâyet ettiğine göre, Resûlullah Efendimiz sahâbîlerine yaptığı ünlü konuşmada şöyle buyurmuştur:

“Size gerekli olan, benim sünnetime ve doğru yola ulaştırılmış Hulefâ-i Râşidîn'in sünnetine yapışmaktır. Bu sünnetlere sımsıkı sarılınız. Sonradan dine sokuşturulan işlerden uzak durunuz. Çünkü sonradan dine sokulan her şey bid'attır, her bid'at ise sapıklıktır.”

Bu hadisin tamamı şöyledir: İrbâz ibni Sâriye radiyallahu anhin anlattığına göre, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem bir gün sabah namazından sonra, gözleri yaşartan, kalpleri ürperten bir konuşma yaptı. İrbâz radiyallahu anh sözüne şöyle devam etmiştir: Bunun üzerine: “Ey Allah'ın Elçisi!” dedik. “Ayrılıp gitmek üzere olan biri gibi konuştunuz. Bize ne yapmamızı tavsiye edersiniz?” Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu: “Sizi, gecesi tıpkı gündüzü gibi apaydınlık bir yol üzerinde

bırakıyorum. Benden sonra o yoldan, ancak mahvolanlar sapar. Sizden ömrü uzun olanlar pek çok anlaşmazlık görecektir. O zaman üzerinize gerekli olan, bilip tanıdığınız sünnetime ve doğru yola ulaştırılmış Hulefâ-i Râşidîn'in sünnetine yapışmaktır. Bu sünnetlere sımsıkı sarılınız. Allah'a karşı gelmekten sakınınız. Başınıza Habeşli bir köle de geçse, ona itâat ediniz. Mü'min, uysal deve gibidir; çekildiği yöne doğru gider. Bir de sonradan dine sokuşturulan bid'atlardan uzak durunuz. Çünkü sonradan ortaya çıkan her şey bid'at, her bid'at sapıklıktır.”¹

1. Ebû Dâvûd, Sünnet 5, nr. 4607; Tirmizî, İlim 16, nr. 2676; İbni Mâce, Mukaddime 6, nr. 42, 43; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, IV, 126.

۱۱۵۱ - زاد في حديث جابر بمعناه: «وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ»^(۱).

۱۱۵۲ - وفي حديث أبي رافع عنه عليه السلام: «لَا أُلْفِينَ أَحَدَكُمْ مَتَكِّئًا عَلَى أَرِيكَتِهِ ، يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي ، مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ ، أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ ، فَيَقُولُ : لَا أَدْرِي ، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ»^(۲).

۱۱۵۳ - وفي حديث عائشة [رضي الله عنها]: صنع رسول الله ﷺ شيئاً ترخص فيه ، فتنزه عنه قومٌ ، فبلغ ذلك النبي ﷺ فحمد الله ، ثم قال : «ما بال قوم يتنزهون عن الشيء أصنعُه؟ فوالله! إني لأعلمهم بالله ، وأشدُّهم له خشيةً»^(۳).

Câbir ibni Abdillâh radiyallahu anhümânın rivâyet ettiği bu mânadaki hadiste: “Sapıklık içinde olan herkes Cehennem’dedir.” ilâvesi vardır.

Bu hadisin tamamı şöyledir: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir konuşmasında Allah’a hamdû senâ ettikten sonra şöyle buyurmuştur: ‘Allah’ın doğru yola ilettiğini kimse saptıramaz. Allah’ın sapıklık içinde bıraktığını da kimse doğru yola iletemez. Sözlerin en doğrusu Allah’ın kitâbı, hidâyetlerin en güzeli Muhammed’in hidâyetidir. İşlerin en kötüsü sonradan ortaya çıkanlardır. Sonradan ortaya çıkan her iş bid’at, her bid’at ise sapıklıktır. Sapıklık içinde olan herkes de Cehennem’dedir.”²

Peygamber Efendimiz’in hizmetkârı Ebû Râfi’in (v. 40/660) rivâyet ettiğine göre Allah’ın Resûlü şöyle buyurmuştur: “Sakin, sizden birini, kendisine benden bir emir veya yasak ulaştığı zaman, koltuğuna kurulup da ‘Ben Kur’an’dan başkasını bilmem; Allah’ın kitâbında ne gördüysek ona uyarız.” derken bulmayayım.”³

Hiz. Âişe radiyallahu anhâ şöyle demiştir:

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir şeyin yapılmasına ruhsat verdi ve onu yaptı.⁴ Fakat bazıları onun verdiği bu ruhsatı kullanmak istemedi. Allah’ın Elçisi bunu duyunca bir konuşma yaptı. Allah’a hamdû senâdan sonra şöyle buyurdu:

“Bazı kimselere ne oluyor da benim yaptığım bir şeyi yapmak istemiyor? Allah’a yemin ederim ki, onların arasında Allah’ı en iyi bilen ve O’ndan en çok korkan benim.”⁵

2. Nesâî, İdeyn 22, nr. 1577. ayrıca bk. Müslim, Cum’a 43, nr. 867.

3. Ebû Dâvûd, Sünnet 5, nr. 4605; Tirmizî, İlim 10, nr. 2663. Bu hadisin farklı bir rivâyeti, “Resûl-i Ekrem’in Emrine Karşı Gelmenin Kötü Sonucu” bahsinde zikredilecektir bk. I, 308.

4. Ruhsat, yolculuk hâlinde ramazan orucunun tutulmaması veya dört rek’atlı farzların iki rek’at kılınması gibi Allah Teâlâ’nın Müslümanlara tanıdığı bir kolaylıktır.

5. Buhârî, Edeb 72, nr. 6101, İ’tisâm 5, nr. 7301; Müslim, Fezâil, 127, 128, nr. 2356.

١١٥٤ - وَرُوي عنه عليه السلام أنه قال: «القرآنُ صَعْبٌ مُسْتَصَعْبٌ عَلَى مَنْ كَرِهَهُ»^(٤)، وَهُوَ الْحَكَمُ؛ فَمَنْ اسْتَمْسَكَ بِحَدِيثِي وَفَهِمَهُ وَحَفِظَهُ جَاءَ مَعَ الْقُرْآنِ؛ وَمَنْ تَهَاوَنَ بِالْقُرْآنِ وَحَدِيثِي خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ، أُمِرْتُ أُمَّتِي أَنْ يَأْخُذُوا بِقَوْلِي، وَيُطِيعُوا أَمْرِي، وَيَتَّبِعُوا سُنَّتِي؛ فَمَنْ رَضِيَ بِقَوْلِي فَقَدْ رَضِيَ بِالْقُرْآنِ»^(١) قَالَ اللَّهُ [تعالى]: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ [الحشر: ٧].

Resûlullah Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir:

“Kur’ân-ı Kerîm; kendisini ezberlemek, anlamak, düşünmek, öğüt almak istemeyenlere zordur. O, içindeki hükümlerle insanlar arasında hüküm veren âdil bir hâkimdir. Benim hadisime sıkıca tutunarak Kur’an’ın mânasını anlayan, onun âyetlerini ve hükümlerini ezberleyenler, kıyâmet gününde Kur’an ile beraber haşrolunur. Kur’an’ı ve benim hadisimi önemsemeyip onların gereğini yapmayanlar ise hem dünyada hem de âhirette kaybeder. Allah Teâlâ benim ümmetime sözümü tutmalarını, buyruklarımı yapmalarını, sünnetime uymalarını emretmiştir. Hadislerde söylediklerimden râzı olanlar, Kur’an’dan da râzı olmuş olurlar. Allah Teâlâ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ ‘Peygamber size neyi emrettiyse ona uyun; neyi yasakladıysa ondan da kaçının. Allah’tan korkun. Çünkü Allah’ın cezası pek çetindir.’ buyurmuştur.»¹

Bu hadis-i şerifteki bazı ifâdeleri açıklayalım:

Resûl-i Ekrem Efendimiz, **Kur’ân-ı Kerîm’in kendisini ezberlemek, anlamak, düşünmek ve öğüt almak istemeyenlere zor olduğunu** söylerken, Allah Teâlâ’nın okuyup öğrenmek isteyenler için Kur’ân-ı Kerîm’i kolaylaştırdığını belirtirken şu âyetlere dayanmaktadır:

“Biz bu Kur’an’ı senin dilinde indirip kolaylaştırdık ki, takvâ sahiplerini onunla müjdeleyesin; boş bir inatla direnenleri de onunla uyarasın.”²

“And olsun, Biz Kur’an’ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Fakat hani ibret alacak olan?”³

Demek oluyor ki Kur’ân-ı Kerîm kendisini sevenlere ve hükmünü baş tacı edenlere kolaydır.

Allah’ın Resûlü bu hadiste “Kur’an’ı ve Sünnet’i önemsemeyen ve onların gereğini yapmayanların hem dünya hem de âhirette kaybedeceklerini” bildiriyor. Nitekim şu âyet Kur’an’a gereken önemi vermeyenlerin korkunç âkıbetini gözler önüne sermektedir: “Kim Be-

nim zikrimden yüz çevirirse, onun dünya hayatı mutlak sıkıntılı geçecektir. Kıyâmet günü de onu kör olarak dirilteceğiz.”¹

Resûlullah Efendimiz bu hadîs-i şerîfte: “Allah Teâlâ benim ümmetime sözümü tutmalarını, buyruklarımı yapmalarını, sünnetime uymalarını emretmiştir.” buyuruyor. Allah Teâlâ bize bu hususları neden emrediyor? Çünkü “O, kendi hevâ-hevesine göre konuşmaz.”² âyet-i kerîmesi, Peygamber Efendimiz’in kendiliğinden konuşmayacağını, onun sözlerinin ilâhî kontrol altında olduğunu göstermektedir. “Ona uyun ki doğru yolu bulasınız.”³ âyeti de ona uymadan doğru yolu bulmanın mümkün olmadığını göstermektedir.

Efendimiz yukarıdaki hadisinde bir de: “Hadislerde söylediklerimden râzı olanlar, Kur’an’dan da râzı olmuş olurlar.” buyuruyor. Elbette öyledir; çünkü hadis de Kur’an da Allah’ın buyruklarını dile getirmekte, her ikisi de aynı şeyi söylemektedir.⁴

GELECEK DERS

Tarih: 30 Eylül 2018, Pazar

Zaman: Öğle Namazından bir saat önce

Yer: Eyüp Sultan Camii-i Şerif’inde

yapılması planlanmaktadır.

1. Haşir 59/7.
2. Meryem 19/97.
3. Kamer 54/17, 22, 32, 40.

1. Tâhâ 20/124.
2. Necm 53/3.
3. A’râf 7/158.
4. Bu hadisi ashâb-ı kirâmdan Hakem ibni Umeyr es-Sümâlî’nin Peygamber Efendimiz’den rivâyet ettiği Deylemî, Ebü’ş-Şeyh ve Ebû Nuaym el-İsfahânî tarafından belirtilmektedir (Süyûtî, *Menâhilü’s-safâ* [Semîr], s. 177, nr. 910). Bu hadisi Taberî (*Câmiu’l-beyân*, XVIII, 17) ve Muhammed ibni Yûsuf es-Sâlihî eş-Şâmî (*Sübülü’l-hüdâ ve’r-reşâd fi sîreti havri’l-ibâd*, XI, 426) eserlerine almışlardır.